

Sjaj i bijeda umjetničkih donacija: Zašto država ne voli svoje velike umjetnike, poput Murtića, Džamonje i Jagode Buić Wuttke?

dugoselo.info/hrvatska/sjaj-i-bijeda-umjetnickih-donacija-zasto-drzava-ne-voli-svoje-velike-umjetnike-poput-murtica-dzamonje-i-jagode-buic-wuttke-1

dugoselo.info [Vijesti](#) - [Hrvatska](#) [Kultura](#)

DugoSelo.INFO News Portal 21.08.2024.

Naši veliki umjetnici i umjetnice ni godinama nakon smrti nemaju svoje muzeje ili galerije - njihovi opusi "nevidljivi" su građanima i generacijama đaka i studenata

U javnosti se godinama govori o neprocjenjivoj vrijednosti umjetničkih ostavština Ede Murtića, Dušana Džamonje i Jagode Buić Wuttke, a spominjala se i gradnja njihovih muzeja, ili adaptacija već postojećih objekata, međutim, ništa se od toga nije realiziralo.

Ti veliki umjetnici i umjetnice, usprkos svom značaju za hrvatsku kulturu, ni godinama nakon smrti nemaju svoje muzeje ili galerije i zbog toga su njihovi opusi „nevidljivi” građanima, kao i generaciji đaka i studenata, dok sve brojniji turisti nemaju apsolutno nikakvu predodžbu o značaju njihovih opusa. Doduše, uvijek je postojala deklarativna podrška odgovornih institucija i vladajućih garnitura na razini grada i države, no uvijek je iskrsnuo neki problem, poput neriješenih imovinsko-pravnih odnosa, shvaćanju kulture kao nepotrebnog tereta, ili olako eliminirajućeg razloga - manjka novca, te je sve ostalo

samo na ideji. Drugim riječima, nije bilo političke volje niti hrabrosti da se krene u realizaciju takvih kapitalnih kulturnih projekata od kojih bi Zagreb, kao i Split, te država, imali višestruku korist.

Primjerice, ideja o gradnji Muzeja Dušana Džamonje, najistaknutijeg hrvatskog kipara druge polovice 20. stoljeća, čije se skulpture nalaze u najeminentnijim muzejima svijeta, od Muzeja moderne umjetnosti (MOMA) u New Yorku do londonske Tate Gallery, stara je više od 40 godina. Tijekom tih desetljeća predlagane su razne lokacije za Džamonjin muzej i njegovu ostavštinu, koja se procjenjuje na deset milijuna eura, no usprkos inicijativama samog kipara, a kasnije i sina Fedora Džamonje, također pokojnog, te bombastičnih obećanja Grada Zagreba tijekom mandata Milana Bandića, do sada nije realizirana niti jedna od tih ideja. Njegovi radovi mogu se vidjeti jedino u Vrsaru, gdje je umjetnik još za života, odmah pored svog ljetnikovca i ateljea, sam dizajnirao i uredio impresivan Park skulptura. Sličnu sudbinu doživjela je i inicijativa o osnivanju Muzeja Ede Murtića, našeg najvećeg apstraktnog slikara i umjetnika vulkanske snage, koji je iza sebe ostavio golem i neprocjenjivo vrijedan opus. Zakazao je i Split kojem je slavna umjetnica Jagode Buić Wuttke ostavila zemljište na Marjanu i povelik novac za gradnju muzeja u njezinom rodnom gradu. Također, do danas nije pronađen adekvatni prostor za donaciju kolekcionara dr. Josipa Kovačića „Hrvatske slikarice rođene u 19. stoljeću“ koja broji više od tisuću vrijednih umjetnina, od Slave Raškaj i Naste Rojc do Anke Krizmanić, te koja svojom vrijednošću pobija, u vrijeme njihova života, uobičajeno mišljenje o inferiornosti ženskog slikarstva.

No promjene dolaze iz privatnog sektora. Ovog proljeća je u središtu Zagreba otvorena Kuća karikature Oto Reisinger, u kojoj je izložena ostavština našeg najobjavljivanijeg hrvatskog karikaturista u svijetu, koji je objavljivao u nekim od najstarijih i najznačajnijih europskih humorističkih časopisa, poput švicarskog „Nebelspaltera“, nizozemske „Panorame“, britanskog „Puncha“ i njemačkog „Quicka“. Valja istaknuti da taj najnoviji zagrebački muzej nije realiziran zahvaljujući zalaganju Grada Zagreba i njegovom razumijevanju važnosti popularne kulture u turističkoj ponudi Zagreba. Kuća karikature Oto Reisinger otvorena je kao privatni galerijski prostor, zahvaljujući angažmanu i upornosti Reisingerove obitelji, koja se godinama probijala kroz administrativne, pravne i razne druge blokade pokušavajući dobiti adekvatan prostor i sve potrebne papire. Također, važno je spomenuti da su muzej doajena hrvatske karikature financirali Reisingerovi nasljednici, sa željom da se očuva, prezentira i ne zaboravi njegov monumentalni opus od 50 tisuća radova u kojem važno mjesto imaju njegovi najpopularniji junaci - strastveni ribič Pero, njegova supruga Klara i sin Štefek.

Kućom karikature Oto Reisinger ujedno je nastavljen niz uspješnih zagrebačkih privatnih neumjetničkih muzejskih projekata, poput Muzeja prekinutih veza i Muzeja iluzija, čiji počeci nisu bili laki. Naime, filmska producentica Olinka Vištica i likovni umjetnik Dražen Grubišić pokušavali su pobuditi zanimanje Ministarstva kulture RH za pronalazak privremenog mjesta za Muzej prekinutih veza, koji se temelji na konceptu propalih veza, ali bez uspjeha. Nakon toga su odlučili privatnim sredstvima iznajmiti prostor od 300 četvornih metara u zagrebačkom Gradecu, postavši tako prvi zagrebački muzej u

privatnom vlasništvu. Muzej je prepoznat u cijelom svijetu, dobitnik je prestižne nagrade Kenneth Hudson za najinovativniji muzej u Europi i danas bilježi oko 90 tisuća posjetitelja godišnje.

Da kultura nije teret niti nepotreban trošak odavno su shvatile visokorazvijene države, koje brendiraju svoje gradove kulturnim 'proizvodima', shvaćajući da vizualna umjetnost i njezini predstavnici mogu biti najbolji i najvitalniji izvozni proizvodi. Primjerice, Muzej Van Gogha, uz Kuću Ane Frank, jedan je od najvećih kulturnih brendova Amsterdamu, koji je također i jedan od najposjećenijih europskih muzeja. O važnosti Picassovog muzeja u Barceloni najbolje govori podatak da ga godišnje posjeti oko milijun ljudi, među kojima je više od 33 tisuće studenata koji sudjeluju u raznim edukativnim radionicama. Tu je i 'zeleni' Muzej Hundertwasser u Beču u kojem je smještena najveća svjetska zbirka radova tog austrijskog slikara, grafičara i ekološkog aktivista. Posebno atraktivan je i Muzej Millesgården **na otoku** Lidingö u Stockholmu gdje je u parku rodne kuće tog magičnog suvremenog kipara Carla Millesa i njegove supruge, također umjetnice, Olge Milles, izloženo čak 200 njegovih skulptura, poput „Čovjeka i Pegaza“ i „Europe i bika“. Također, prošle godine je otvoren u Oslu Munchov muzej gdje je izloženo više od 26 tisuća originalnih umjetničkih djela čuvenog norveškog slikara Edvarda Muncha, autora poznatog „Krika“.

No ne treba otići daleko u Europu. Naša najbliža susjeda - Ljubljana, koja pripada skupini najodrživijih turističkih gradova u Europi, a uz to je i nositeljica titule Europske prijestolnice pametnog turizma, ima svoj adut. To je Kuća Jože Plečnika, velikog slovenskog arhitekta i autora Praškog dvorca, koji je zaslužan za promjenu identiteta Ljubljane iz provincijskog grada u simboličku prijestolnicu. Ljubljanske vlasti uložile prije nekoliko godina dva milijuna eura u obnovu njegove kuće što im se odmah isplatilo jer je već te prve godine zabilježeno šest tisuća posjetitelja, a zatim je taj broj porastao na deset tisuća i dalje raste.

A što je sa Zagrebom? O tome najbolje govori istraživanje globalne platforme za e-trgovinu **Ubuy France** koje je provedeno sa ciljem da pronađe odgovor na pitanje koji je grad prava europska prijestolnica umjetnosti, tj. koji europski glavni gradovi nude najviše i najbolje. Svaki grad rangiran je prema četiri faktora - broju muzeja i umjetničkih galerija, zatim spomenika i kipova u javnom prostoru, potom djelima ulične umjetnosti, te broju muzeja i galerija s besplatnim ulazom. Prema rezultatima prvo mjesto očekivano dijele London sa svojih nevjerojatnih 259 umjetničkih galerija i Pariz gdje se u Louvre, najposjećenijem muzeju na svijetu, čuvaju znamenita Mona Lise i Milška Venera. Na drugom mjestu je Prag, a zatim slijede Berlin, Amsterdam i Lisabon, Rim, Atena, Beč, Budimpešta, Madrid i Oslo, a svoje mjesto među 20 najboljih europskih glavnih gradova za ljubitelje umjetnosti našli su Beograd na 14. i Ljubljana na 18. mjestu. A Zagreb? Nema ga na listi 20 najboljih europskih glavnih gradova za ljubitelje umjetnosti.

Zato je pravo pitanje može li se Zagreb brendirati, poput Beča, Amsterdama i Ljubljane, kao grad kulture i umjetnosti u koji turisti hrle, primjerice, zbog Muzeja Ede Murtića, Galerije Dušana Džamonje i jedinstvene Zbirke hrvatskih slikarica rođenih u 19. stoljeću? U potrazi za odgovorom na to pitanje istražili smo razloge i uzroke takvog stanja na

muzejskoj sceni Hrvatske, a odgovore ćemo prezentirati u idućim člancima. No kako sada stvari stoje, čini se da je to za sada nedostižan san. Problem je, kao i uvijek, u nedovoljnom razumijevanju društvene uloge i važnosti kulture te u manjku političke volje da se izgradnja muzeja naših velikih umjetnika sagleda kao stepenica naprijed u razvoju hrvatskog kulturnog turizma. Problem je i u tome što se općenito pogrešno smatra da je kultura trošak, nadgradnja i luksuz koji si mogu priuštiti jedino bogati gradovi i bogate države. No istina je upravo suprotna, što potvrđuju iskustva zemalja koja ulažu u kulturu i svoje muzeje: bogati su bogati i zbog svojeg ulaganja u kulturu.

Naime, investiranje u kulturu vraća se barem peterostruko, ne kroz broj prodanih muzejskih ulaznica, nego kroz inventivnost primijenjenu u svakodnevici, zatim kroz prihode od kulturnog turizma, koji čine 40 posto ukupnog europskog turizma te kroz razvoj kreativnih potencijala čitavog stanovništva. Kad takvo razmišljanje postane područje političke volje, pronaći će se novac za Muzej Ede Murtića, ili Dušana Džamonje. A tada je samo potrebno da se odgovorne institucije založe i pronađu odgovarajuće prostore za umjetničke ostavštine Ede Murtića i Dušana Džamonje, koji bi onda mogli postati kapital cijele Hrvatske. Drugim riječima, mogli bi postati kulturni brend koji bi Hrvatsku pozicionirao na karti Europe ne samo kao turističku nego i kulturnu destinaciju. Jer brendiranje grada nije samo logotip i nemušti slogan, nego je povezano i s gospodarskim i ekonomskim razvojem, a posebno s kulturom i kulturnim sadržajima, koji su danas sve češće znak prepoznavanja određene metropole na svjetskoj karti. Drugim riječima, Murtić i Džamonja mogu postati snažna karta za promoviranje Zagreba u Europi.

Napisala: Nina Ožegović

Iz serijala *Sjaj i bijeda umjetničkih donacija*:

- [Zašto država ne voli svoje velike umjetnike, poput Murtića, Džamonje i Jagode Buić Wuttke?](#)
- [Bombastično najavljivan projekt Muzeja Dušana Džamonje u Vrsaru danas je tek puka tlapnja](#)
- [Arhiv Tošo Dabac izbačena iz prostora u kojem je slavni umjetnik imao atelier gotovo 80 godina](#)
- [Inicijativa o gradnji Muzeja Jagode Buić, jedne od najznačajnijih i najnagrađivanijih suvremenih hrvatskih umjetnica, pretvorila se u horor priču](#)
- [Ni država ni Grad Zagreb nisu pokazali inicijativu za realiziranje Muzeja Murtić](#)
- [Umjetničke ostavštine na cjedilu](#)

Članak je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz Programa za poticanje novinarske izvrsnosti